

Megcsavart valóság

Palotás József
szobrászművész kiállítása

PÉNTEK IMRE

Vigadó Galéria, 2017. XI. 18. – 2018. I. 14.

PALOTÁS JÓZSEF:

Főnix, 1998, bronz

A kortárs művészeknek az a nemzedéke, amely a Kádár-korszak delelőjén kezdte pályáját, ma a termés betakarításán fáradozik. Ebben az időben már oldódott a „zár”, tájékozódni lehetett, bár a hazai elfogadással még adódtak problémák. A hivatalos elvárásokat lépten-nyomon megkérdőjelezték a különböző alkotók, a provokatív kiállítások. A főiskoláról színe lépő festők, szobrászok már Henry Moore, Salvador Dalí vagy Francis Bacon művein szocializálódtak, nyilvánvalóvá váltak az Európai Iskola törekvései, s a hazai reakciók sem maradtak el. A szobrászatban feltűntek a lenyomatok, a tárgyimitációk, melyek lassan elfoglalták helyüket a kortárs tárlatokon. A kultúrpolitika képtelen volt követni az eseményeket, és a kisebb-nagyobb botrányok után belenyugodott az elvárásait áthágó megnyilvánulásokba.

Palotás József ebben az időben végzett a főiskola szobrász szakán. A pécsi indíttatás a művészeti gimnáziumban jó alaphoz járult, Somogyi József tanítványaként pedig kiválóan elsajátította mestersége alapfogásait. Érdekes, hogy a geometrikus absztrakt a szobrászatban is „hódított”, ám az, ami Palotást érdekelte, a szerves-ornamentális megjelenítés, csak később nyert teret, elismerő nyilvánosságot.

A végzés után Dunaújvárosba került, ahol új anyagokkal, eljárásokkal ismerkedett meg a Vasmű révén. Szakmai arculata itt alakult ki, itt alkotta meg szerves-organikus plasztikai világát, amely mindmáig meghatározza szobrászati teljesítményét. Kezdetől fogva olyan anyagokhoz nyúlt, amelyek magas minőségben, tartósan adták vissza plasztikai elgondolásait. A burjánzó, hullámzó, túlfomált modellképzés mindig kínált valami meglepetést, a szürreális fantázia játéka, nonszenszei kedveztek a groteszk szemléletnek, ugyanakkor köztéri munkáin megmaradt az érzelmek dús realizmus iránt. Ez a kettőség azonban

PALOTÁS JÓZSEF
kiállítási enteriőr

fotó: Berényi Zsuzsa

fotó: Berényi Zsuzsa

foto: Berényi Zsuzsa

PALOTÁS JÓZSEF: *Szent Ferenc*, 2014, bronz

PALOTÁS JÓZSEF: *Napfű*, 1999, bronz

nem akadályozta életművének kiteljesedését, amint ez a Vigadóban rendezett mostani kiállításából is kitűnt.

A helyi hatásokra utal *A pentelei építőmunkás igaz portréja* (1983, öntöttvas). A gumicsizmás, kucsmás figura súlyos alakja volt a nyitás, ahonnan el kellett távolodnia a művésznek. A szürreális megjelenítés elnyeréséhez több fázison át vezetett az út. Ennek az állomása a tárlat egyik ékessége, *Gulácsy Lajos portréja* (1974, festett fa). A zöldköpenyes férfi látványos kalappal, jellegzetes testtartással idézi meg az egykori festőt. A másik ilyen mű a *Hedonista asztal*. Wehner Tibor is szól a katalógus előszavában Palotás erotikusáról, amelynek egyik kezdeti darbjáról van szó. Az asztal lapjára kiterített férfi és női testformák kavalkádja tálalást, bizarr terítéket sugall (1983, öntöttvas). *Vénusza* – szintén öntöttvasból – a csavart forma érzéki megvalósítása. Az 1996-os *Táltos* – a kollekción belül kiemelkedő darabja – már teljes vértetében mutatja a Palotás-stílust. A szétívelő, mágikus erőt sugárzó tagolások, a lágy, mégis delejes ledőlések nyomán az archaikus idők idollá jelenik meg előttünk. A *Befelé néző* című munka egy kicsit programmú. Ezen már megjelenik a festés, s a fóni, egyetlen szem belülről koncentrál. Az öntöttvas művek sora jelzi, Palotásra hatással volt a Vasműben megismert anyag (*Totem II., Jel, Ujjátalakító gép*). De a mestert idéző *Dalí-dal* már bronzból

készült. Egyébként a hatások tekintetében nemcsak Dalí, hanem Jakovits József is „besegített” a palotási csavart, tekert, buggyantott formaképzés kialakításában.

A mítoszi témák is megérintették a szobrászt. A Gilgamesz-sorozat darabjai, az *Orpheusz*, a *Dionüosz*, a *Prométheusz* vagy a *Vénuszt* tájékozódásának jeles pontjai. A kelet felé tekintő Palotás Lao-ce előtt is áldozott több alkotással, ahol az átszellemítés volt a legfőbb gondja. A kollekción legingerlőbb része – itt is – az aktok realista, de mégis kis deformációkat hordozó csoportozata. Az *Álom*, a *Félelem*, a *Vágy* együtt is, külön is a művész legszebb, legművesebb alkotásai. A *Szent Ferenc* pedig jól mutatja szakrális érdeklődését.

Plakettjei igazi mesterművek. Az apró jelzések, bemélyedések, vajatok eljutnak a lényegig, akkor is, ha *Dante Infernóját* vagy a *Tavaszi furcsaságokat* idézik. A Bartók-lemezek egy-egy részlettel, billentyűk, ujjak kompozíciójával tisztelegnek a zeneszerző előtt.

Palotás 2002-ben visszatelepült szülővárosába. Taníthatott még az egyetemen is, ám ma már nyugalomba vonult. Egzisztenciálisan igen, ám művészként új, izgalmas vállalkozásba kezdett: ecsetet vett a kezébe. Két év óta intenzíven fest. Számomra az *Alma*, a *Kenyér* és a *Paradicsom* című képei jelentettek vizuális nóvumot. A grandiózus felhalmozás a *Bőség völgyében*, humor csillan meg a hömpölygő kitarulkozásban.

A hetvenéves művész oeuvre-jének válogatása látványos, elgondolkodtató. Plasztikai nyelve épp úgy megragadó, mint festményeinek színgazdag, valóságot és fantáziát ötvöző világa.